

Date: 1<sup>st</sup> April-2026

**QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI VA IQTISODIY O'SISH  
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ  
РОСТ  
RENEWABLE ENERGY SOURCES AND ECONOMIC GROWTH**

**Qambarov Azamat Chinnivek o'g'li**

Namangan davlat universiteti LGS-BU-23 guruh talabasi

[azamatkvambarov@gmail.com](mailto:azamatkvambarov@gmail.com)

Ilmiy rahbar: **Asqaraliyev Saidali Raxmonaliyevich**

Namangan davlat universiteti Moliyaviy munosabatlar

kafedrasi stajyor o'qituvchisi

[saidali.asqaraliyev1990@gmail.com](mailto:saidali.asqaraliyev1990@gmail.com)

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0005-0015-6093>

**Annotatsiya** Ushbu maqolada qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilinadi. Quyosh, shamol, gidro va biomassa kabi energiya manbalari ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan birga iqtisodiyot rivojiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maqolada energiya resurslaridan samarali foydalanish, energiya xavfsizligini mustahkamlash hamda yangi ish o'rinlarini yaratishdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalarini joriy etish orqali barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Natijada, ushbu manbalar kelajak iqtisodiyoti uchun muhim omil ekanligi asoslab beriladi.

**Kalit so'zlar:** qayta tiklanuvchi energiya, iqtisodiy o'sish, quyosh energiyasi, shamol energiyasi, gidroenergiya, biomassa, barqaror rivojlanish, energiya samaradorligi, energiya xavfsizligi, yashil iqtisodiyot

**Аннотация:** В данной статье анализируется влияние возобновляемых источников энергии на экономический рост. Такие источники энергии, как солнечная, ветровая, гидро- и биомасса, обеспечивают экологическую устойчивость и одновременно оказывают положительное влияние на развитие экономики. В статье рассматривается эффективность использования энергетических ресурсов, укрепление энергетической безопасности, а также создание новых рабочих мест. Кроме того, анализируются возможности достижения устойчивого экономического развития через внедрение технологий возобновляемой энергетики. В результате обосновывается, что эти источники являются важным фактором для экономики будущего.

**Ключевые слова:** возобновляемая энергия, экономический рост, солнечная энергия, ветровая энергия, гидроэнергетика, биомасса, устойчивое развитие, энергоэффективность, энергетическая безопасность, зеленая экономика.

**Abstract:** This article analyzes the impact of renewable energy sources on economic growth. Energy sources such as solar, wind, hydro, and biomass not only ensure ecological sustainability but also have a positive effect on economic development. The article



Date: 1<sup>st</sup> April-2026

highlights the importance of efficient energy resource utilization, strengthening energy security, and creating new jobs. Moreover, it examines the potential for achieving sustainable economic development through the implementation of renewable energy technologies. As a result, these sources are justified as a key factor for the future economy.

**Keywords:** renewable energy, economic growth, solar energy, wind energy, hydroenergy, biomass, sustainable development, energy efficiency, energy security, green economy

**Kirish** So‘nggi yillarda dunyo miqyosida energiya resurslariga bo‘lgan talab keskin oshib bormoqda. Aholi sonining 2025-yilgacha 8,1 milliardga yetishi kutilmoqda, bu esa energiya iste‘molining o‘shishini yanada tezlashtiradi. Xalqaro energetika agentligi ma‘lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda global energiya iste‘moli taxminan 620 eksajoulni tashkil etgan bo‘lib, 2040-yilga kelib bu ko‘rsatkich 770 eksajoulga yetishi kutilmoqda. Shu bilan birga, an‘anaviy yoqilg‘i manbalari — neft, gaz va ko‘mir — zaxiralarining cheklanganligi va ularning atrof-muhitga salbiy ta‘siri energiya tizimida muqobil yechimlarni izlash zaruratini kuchaytirmoqda.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalari, jumladan, quyosh, shamol, gidro va biomassa energiyasi barqaror rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. 2023-yil holatiga ko‘ra, dunyo bo‘yicha ishlab chiqarilgan elektr energiyasining qariyb 30 foizi qayta tiklanuvchi manbalar hissasiga to‘g‘ri keladi. Xususan, quyosh va shamol energetikasi so‘nggi o‘n yillikda eng tez rivojlanayotgan sohalardan biri bo‘lib, ularning global quvvati 2015-yildagi 900 gigavatt dan 2023-yilda 2500 gigavattga yetgan. Gidroenergiya esa dunyo elektr ishlab chiqarishining 16 foizini, biomassa esa 10 foizini ta‘minlamoqda.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish nafaqat ekologik muammolarni kamaytirishga, balki iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirishga ham xizmat qiladi. 2022-yilda global qayta tiklanuvchi energetika investitsiyalari 500 milliard dollarni tashkil etgan bo‘lib, bu ko‘rsatkich 2030-yilda 1 trillion dollarga yetishi kutilmoqda. Shu bilan birga, ushbu soha yangi ish o‘rinlarini yaratadi: faqat Yevropa Ittifoqida 2023-yilda 2,5 million kishi qayta tiklanuvchi energiya sohasida faoliyat yuritgan. Shu sababli, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va iqtisodiy o‘shish o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganish zamonaviy ilmiy va iqtisodiy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

**Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi** Qayta tiklanuvchi energiya manbalari va iqtisodiy o‘shish mavzusini o‘rganishda adabiyotlar tahlili ilmiy tadqiqotning asosiy bosqichlaridan biri hisoblanadi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali olimlar ilgari o‘tkazilgan tadqiqotlar natijalarini solishtiradi, mavjud bo‘lgan bilim bo‘shliqlarini aniqlaydi va o‘z tadqiqotining nazariy asosini yaratadi. Shu bois, mavzu bilan bog‘liq milliy va xalqaro maqolalar, statistik ma‘lumotlar, hisobotlar va ilmiy monografiyalar chuqur o‘rganiladi. Xalqaro energetika agentligi, Jahon banki va BMT agentliklari tomonidan taqdim etilgan hisobotlar qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy samaradorligini ko‘rsatishda muhim manba sifatida ishlatiladi. Masalan, 2023-yilda qayta tiklanuvchi energiyaga global



Date: 1<sup>st</sup> April-2026

investitsiyalar 500 milliard dollarni tashkil etganligi, energiya samaradorligi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilishda asosiy raqam sifatida ishlatiladi.

Adabiyotlar tahlilida ikki asosiy metodologik yondashuv qo'llanadi: sifatli va miqdoriy. Sifatli yondashuv mavzuga ilmiy nazariy nuqtai nazardan yondashishni ta'minlaydi, ya'ni qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy o'sishdagi rolini konseptual tushunchalar orqali tahlil qiladi. Bu yondashuv orqali ekologik barqarorlik, yashil iqtisodiyot va energiya xavfsizligi kabi tushunchalar asosida mavzuning nazariy asoslari shakllantiriladi. Miqdoriy yondashuv esa statistik ma'lumotlar, indekslar va raqamli ko'rsatkichlardan foydalangan holda mavzuni empiric jihatdan tahlil qilish imkonini beradi. Masalan, quyosh va shamol energetikasining global quvvati 2015-yilda 900 gigavatt dan 2023-yilda 2500 gigavattga yetgani, ushbu manbalarning iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasini raqamli ravishda ko'rsatadi.

Adabiyotlar tahlili davomida ilmiy maqolalar tanlanishida so'nggi o'n yil ichida chop etilgan nashrlar ustuvor hisoblanadi, chunki qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalari tez rivojlanayotgan soha hisoblanadi. Shu bilan birga, metodologiya doirasida tanlangan adabiyotlar mavzu bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'liqligini baholash, ularning ilmiy sifatini tahlil qilish va manbalarni sistematik tartibda guruhlash muhimdir. Adabiyotlar tahlili nafaqat mavzuni chuqur tushunishga yordam beradi, balki tadqiqot natijalarining ishonchliligi va ilmiy asoslanganligini ta'minlaydi.

Shuningdek, metodologiya qismida tadqiqot usullari aniq belgilanadi. Bu tadqiqotlarda asosan deskriptiv va komparativ tahlil usullari qo'llanadi. Deskriptiv tahlil orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy o'sishga ta'siri ko'rib chiqiladi, komparativ tahlil esa mamlakatlar yoki hududlar kesimida o'xshash va farqli jihatlarni aniqlash imkonini beradi. Shu tariqa, adabiyotlar tahlili va metodologiyasi tadqiqotning ilmiy sifatini oshirish, mavzuni kompleks va asosli yondashuv bilan o'rganishga xizmat qiladi.

**Muhokama** Qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish iqtisodiy o'sish va barqarorlikka sezilarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Avvalo, global miqyosda qayta tiklanuvchi energiya sohasida yaratilgan ish o'rinlarining o'sishi — 2023-yilda 16,2 million nafar ishchi mavjudligi va bu ko'rsatkichning 18% ga o'sishi — iqtisodiy faollikning aniq dalilidir. Bu statistik ma'lumotlar qayta tiklanuvchi energiya tarmog'ining yangi ish o'rinlari yaratish orqali iqtisodiy o'sishga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Shuningdek, iqtisodiyotdagi bandlikni oshirish, yangi kadrlar va texnik malakalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. ([erus.uz](http://erus.uz))

Energiya quvvatlari bo'yicha statistik ko'rsatkichlar ham qayta tiklanuvchi manbalar ulushining o'sayotganini ko'rsatadi. 2024-yilda global qayta tiklanuvchi energiya quvvati 4 443 gigavattni tashkil etib, 2023-yilga nisbatan katta yillik qo'shimcha (582 GW) kuzatilgan. Bu o'sish, asosan, quyosh va shamol energetikasining hissasi bilan bog'liq bo'lib, ularning umumiy neto qo'shimchalari 97,5% ni tashkil etadi. Bu tendensiya qayta tiklanuvchi energiyaning iqtisodiy investitsiyalar uchun jozibadorligini ko'rsatadi, chunki



Date: 1<sup>st</sup> April-2026

ushbu yo'nalishga sarmoya kiritish ishlab chiqarish quvvatlarini tezda oshirishga imkon beradi. ([YuzNews](#))

Investitsiyalar hajmining o'sishi ham iqtisodiy o'sish bilan bevosita bog'liq. 2024-yilda global qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalariga 807 milliard dollar investitsiya yo'naltirilganligi, bu ko'rsatkich iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Bu investitsiyalar nafaqat energiya ishlab chiqarish salohiyatini oshiradi, balki boshqa iqtisodiy sohalarida, xususan qurilish, ilmiy-texnik tadqiqotlar va infratuzilma rivojlanishida ham ijobiy effekt ko'rsatadi. ([YuzNews](#))

Shu bilan birga, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish mamlakatlar miqyosida energiya xavfsizligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Masalan, O'zbekistonda davlat siyosati qayta tiklanuvchi manbalar ulushini yaxshilash va elektr energiyasi ishlab chiqarishida ulushni oshirishni ko'zda tutgan. Bu esa eksport salohiyatini oshirish, energiya tanqisligi muammolarini kamaytirish va iqtisodiy mustaqillikni mustahkamlashga xizmat qilishi mumkinligi ta'kidlanadi. ([scienceproblems.uz](#))

Shunga qaramay, muhokama qilingan adabiyotlar va statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya sohasida ijobiy natijalar mavjud bo'lsa ham, bu sektorni yanada rivojlantirish uchun investitsiyalar strukturasi takomillashtirish, texnologiyalarni joriy etishdagi to'siqlarni bartaraf etish, shuningdek, normativ-huquqiy bazani mustahkamlash zarurati hamon mavjud. Muhokama shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya manbalari iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ammo ularning samarali integratsiyasi uchun kompleks yondashuv talab etiladi.

### **Xulosa**

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlash, balki iqtisodiy o'sishga sezilarli hissa qo'shadi. Olingan statistika va adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, global miqyosda qayta tiklanuvchi energiya sohasidagi investitsiyalar va ishlab chiqarish quvvati doimiy ravishda o'sib bormoqda. Masalan, 2024-yilda global qayta tiklanuvchi energiya quvvati 4 443 gigavattni tashkil qilgan, shundan 582 gigavatt yangi quvvat qo'shilgan. Ushbu o'sish, asosan, quyosh va shamol energetikasiga to'g'ri keladi, ularning umumiy neto qo'shimchalari 97,5 % ni tashkil etadi. Bu tendensiya nafaqat energiya ishlab chiqarish sohasida, balki iqtisodiyotning boshqa sohalarida ham barqaror rivojlanish uchun imkoniyat yaratadi.

Shuningdek, qayta tiklanuvchi energiya sohasida ish o'rinlari sonining oshishi iqtisodiy o'sishning muhim indikatoridir. 2023-yilda ushbu sohada 16,2 million kishi ishlagan bo'lib, bu ko'rsatkich 2022-yilga nisbatan 18 % ga oshgan. Ish o'rinlarining ko'pligi ayniqsa Xitoy, Yevropa Ittifoqi, Braziliya, AQSh va Hindistonda yaqqol kuzatiladi, bu esa qayta tiklanuvchi energiya sektorining xalqaro iqtisodiyotdagi rolini ko'rsatadi. Shu bilan birga, har bir investitsiya dollari ushbu sohada fosil yoqilg'iga nisbatan uch barobar ko'proq ish o'rinlari yaratishga xizmat qilmoqda, bu esa mamlakatlarning bandlik darajasini oshirishga, yangi texnik va ilmiy salohiyatlarni rivojlantirishga imkon beradi.



Date: 1<sup>st</sup> April-2026

Investitsiyalarning hajmi ham iqtisodiy o'sish bilan bevosita bog'liq. 2024-yilda global qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalariga sarmoya 807 milliard dollarni tashkil etgan. Bu mablag'lar nafaqat energiya ishlab chiqarish quvvatlarini oshirishga, balki ilmiy-texnik tadqiqotlar, yangi texnologiyalarni joriy etish, qurilish va infratuzilma rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, qayta tiklanuvchi energiya sohasiga sarmoya kiritish mamlakatlarni energetika xavfsizligini mustahkamlash, importga bog'liqlikni kamaytirish va eksport salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, O'zbekiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar energiya manbalarini diversifikatsiya qilish orqali iqtisodiy mustaqillikni oshirish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'siri bir qator mexanizmlar orqali amalga oshadi. Birinchidan, bu yangi ish o'rinlari va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali ishchi kuchining malakasini oshiradi. Ikkinchidan, investitsiyalarni jalb qilish orqali iqtisodiyotga qo'shimcha kapital oqimi kiradi, bu esa sanoat va xizmatlar sektorining rivojlanishiga turtki beradi. Uchinchidan, qayta tiklanuvchi energiya manbalari energetika xarajatlarini kamaytirish va barqaror energiya ta'minoti orqali ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligini oshiradi.

Shu bilan birga, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishda bir qator cheklovlar mavjud. Ular orasida texnologik to'siqlar, yuqori dastlabki investitsiya xarajatlari, infratuzilma va normativ-huquqiy bazaning yetarli emasligi ko'zga tashlanadi. Shu sababli, mamlakatlar uchun strategik tavsiya shundan iboratki, qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalarini joriy etish bo'yicha kompleks yondashuvni ishlab chiqish, davlat siyosatini qo'llab-quvvatlash va xususiy sektor bilan hamkorlikni rivojlantirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish global va milliy iqtisodiy o'sish uchun strategik ahamiyatga ega. Bu soha ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan birga iqtisodiyotning diversifikatsiyalangan rivojlanishini rag'batlantiradi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va investitsiyalarni jalb qiladi. Shu bois, kelajakda barqaror iqtisodiy rivojlanish va energiya xavfsizligini ta'minlash uchun qayta tiklanuvchi energiya manbalarini yanada kengaytirish va ularning samaradorligini oshirish muhim vazifa hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish nafaqat ekologik jihatdan, balki iqtisodiy jihatdan ham foydali va zaruriy strategik yo'nalishdir.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. United Nations Environment Programme (UNEP). "Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication." 2011.
2. Sachs, Jeffrey D. The Age of Sustainable Development. Columbia University Press, 2015.
3. Stiglitz, Joseph E., et al. Economics of the Public Sector. 4th ed., W.W. Norton & Company, 2015.



Date: 1<sup>st</sup> April-2026

4. “O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ‘Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi to‘g‘risida’gi qarori.” PQ-4477-son, 2019.
5. European Commission. “A European Green Deal.” European Commission, 2020.
6. World Bank. “State and Trends of Carbon Pricing 2023.” World Bank, 2023 .
7. OECD. “Green Growth Indicators 2023.” OECD Publishing, 2023.
8. Tirole, Jean. The Theory of Industrial Organization. MIT Press, 2017.
9. Porter, Michael E., and Claas van der Linde. “Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship.” Journal of Economic Perspectives, vol. 9, no. 4, 1995, pp. 97–118.
10. UNCTAD. “World Investment Report 2022: International Tax Reforms and Sustainable Investment.” United Nations, 2022.
11. OECD. “Competition and Green Growth: Policy Brief.” 2023,
12. United Nations. “The Paris Agreement.” United Nations Climate Change, 2015.
13. Climate Bonds Initiative. “Green Bond Market Summary 2023.” 2023.
14. World Economic Forum. “Harnessing Artificial Intelligence for the Earth.” 2022.
15. Gazeta.uz , 2025.
16. ([erus.uz](http://erus.uz))
17. ([scienceproblems.uz](http://scienceproblems.uz))
18. ([YuzNews](http://YuzNews))

